

Розвиток сучасних міждержавних відносин засвідчує про те, що поруч з багатосторонньою дипломатією, яка концентрується переважно в ООН та інших міжнародних організаціях дедалі більшого значення набувають двосторонні відносини. Оптимізація їх практики є запорукою успішного вирішення всього комплексу зовнішньополітичних завдань для будь-якої держави. В цьому контексті, заслуговує на увагу процес постійного удосконалення дипломатичної практики в США, де йому надається великого значення.

Найважливішу роль у зовнішньополітичній діяльності будь-якої країни відіграють її дипломатичні представництва - посольства, консульства та представництва при міжнародних організаціях. Статтею 3 Віденської Конвенції про дипломатичні зносини 1961 року визначені основні функції дипломатичного представництва. Також, в преамбулі Конвенції вказано, що «норми міжнародного звичаєвого права продовжуватимуть регулювати питання, прямо не передбачені положеннями цієї Конвенції».¹

Слід відзначити, що в своїй повсякденній діяльності, в країні перебування, дипломатичні установи стикаються з багатьма проблемами, позитивне вирішення яких сприяє їх успішній діяльності. Досить вагоме значення має й протокольний аспект в діяльності дипломатичного представництва.

Протокольна діяльність дипломатичної установи, в значній мірі, залежить від

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИКИ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН ОСОБЛИВОСТІ ДИПЛОМАТИЧНОГО ПРОТОКОЛУ В США

БЕЛОКОЛОС О.Є.,
слухач I курсу

*Дипломатична
академія України
при МЗС України*

політичних, соціальних та релігійних особливостей країни перебування. Найбільша кількість іноземних дипломатичних представництв знаходиться сьогодні в Сполучених Штатах Америки. Саме тому, було б цікаво розглянути протокольний аспект в діяльності дипломатичної установи в США.

В теперішній час діяльність дипломатичного представництва та його персоналу в США регулюється міжнародними та двосторонніми угодами, які визнаються в цій країні. Безпосередні відносини між Урядом Сполучених Штатів та дипломатичними установами підтримуються Управлінням протоколу (Office of Protocol) та Управлінням по роботі з іноземними дипломатичними установами (Office of Foreign Missions), які є структурними підрозділами Державного Департаменту США.

До компетенції Управління Протоколу входять питання визнання, акредитації, виконання дипломатичних привілеїв і імунітетів, відповідно до норм міжнародного та внутрішнього права та забезпечення підтримання безпосередніх зв'язків з дипломатичними установами.

До компетенції Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами входять питання звільнення від податків, реєстрації та переєстрації транспортних засобів, отримання прав водія, митні процедури, розміщення та придбання власності, - насамперед нерухомості.

Державний Департамент США постійно наголошує на тому, що основним принципом і критерієм в діяльності вищевказаних підрозділів є положення про взаємність - (reciprocity). Саме взаємністю керуються Управління Протоколу та Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами визначаючи рівень привілеїв та імунітетів для дипломатичної установи кожної окремої країни. 6 листопада 1997 року заступник керівника Управління по роботі з іноземними установами Жаклін Робінсон (J. Robinson) виступаючи на зустрічі з представниками дипломатичного корпусу заявила, що принцип взаємності є одним з основних в повсякденній діяльності Державного Департаменту. Слід відзначити, що начальники Управління протоколу та Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами є заступниками Державного секретаря.

Зобов'язання США за міжнародними угодами імплементовані у внутрішнє законодавство цієї країни у вигляді Акту про дипломатичні установи (Diplomatic Regulations Act) 1978 року та Акту про Управління по роботі з іноземними установами (Foreign Missions Act) 1982 року. Саме на них посилаються американські урядовці під час переговорів із співробітниками дипломатичних представництв,

акредитованих в США.

Всім комплексом питань, пов'язаним із забезпеченням діяльності дипломатичних установ в США займаються Управління протоколу та Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами, яке було створено в 1982 році на підставі закону, прийнятого Конгресом США. Відповідно до розділу № 204 цього закону «Державний секретар має широкі повноваження щодо визначення обсягу пільг та іншого сприяння, яке надається Управлінням по роботі з іноземними дипломатичними установами відповідній країні».²

Було б доцільно розглянути деякі основні аспекти діяльності Управління протоколу та Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами з метою вивчення та можливого запозичення досвіду цих підрозділів Державного Департаменту.

Крім того, необхідно зазначити, що відповідальність за знання дипломатичним і консульським персоналом норм та правил, які застосовуються до нього, покладається Державним Департаментом на акредитуєму країну.

Визначення терміну – «Сім'я дипломата»

Згідно з існуючими в США нормами, до родини дипломата включаються дружина або чоловік співробітника дипломатичної установи та їх неповнолітні діти, (до 21 року). Крім того, до родини дипломата можуть бути включені діти віком до 23 років, які навчаються на стаціонарі у вищому або середньому навчальному закладі

Процедура акредитації

Державним Департаментом встановлені наступні критерії для визначення належності відповідної особи до категорії дипломатичних агентів (diplomatic agent).

- наявність діючого дипломатичного паспорта;
- наявність у відповідної особи дипломатичного рангу;
- наявність в паспорті дипломатичної візи А-1;
- вік більше 21 року;
- виконання дипломатичних функцій на постійній основі.

Існуючою процедурою акредитації співробітників дипломатичних установ та членів їх сімей затвердженою Державним Департаментом передбачено здійснення наступних кроків:

- повідомлення Державного Департаменту у вигляді заяви встановленої форми з печаткою дипломатичної установи;
- копія дипломатичного паспорта;
- дві фотокартки встановленого розміру.

Після акредитації, (звичайно протягом 14 робочих днів), співробітнику видається персональна дипломатична картка встановленої форми та надається персональний ідентифікаційний номер(Personal Identification Number). При цьому слід відзначити, що саме ця картка є офіційним документом і вимагається в якості перепустки до державних установ та на офіційні заходи.

Програма звільнення від податків.

У відповідності із статтею 34 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року, яка передбачає, що: «Дипломатичний агент звільняється від усіх податків, зборів і мит, особистих та майнових, державних, районних і муніципальних», Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами здійснює програму звільнення дипломатичних представництв та їх співробітників від податків (Diplomatic Tax Exemption Program).

Існують різні рівні звільнення від податків:

- повне звільнення від всіх федеральних та місцевих податків;
- звільнення від всіх федеральних та місцевих податків, за винятком податку на вартість проживання в готелі;
- звільнення від сплати податку в залежності від вартості придбаних товарів, або отриманих послуг;

Від сплати податків звільняються:

- дипломати та члени їх родин;
- співробітники консульських установ та члени їх родин;
- адміністративно-технічний персонал посольств і консульств, якщо вони не є громадянами США.

Тільки власник персональної картки (Personal Tax Exemption Card), при її наявності має право на звільнення від податків. Передача картки іншій особі заборонена.

Відповідно до інструкції Державного Департаменту власник персональної картки повинен заздалегідь, особисто узгоджувати питання звільнення від податків з адміністрацією готелю, магазину, тощо.

У відповідності з встановленим порядком іноземні дипломатичні представництва звільняються від сплати податку на придбання пального та на

користування комунальними послугами (електроенергія, газ, телефон).

Після завершення терміну службового відрядження кожного співробітника дипломатичної місії, персональні картки звільнення від податків мають здаватись до Управління по роботі з дипломатичними установами.

Придбання, реєстрація, зняття з реєстрації та продаж транспортних засобів дипломатичних установ.

Всі автотранспортні засоби, які є у власності дипломатичних установ або їх співробітників підлягають реєстрації у відділі транспортних засобів Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами (Diplomatic Motor Vehicles Office). Після реєстрації, на кожний автомобіль видається дипломатичний номер встановленого зразка.

Для реєстрації, зняття з реєстрації та перереєстрації запроваджені відповідні форми (зразки додаються), які подаються до Управління. Сплата за послуги, пов'язані з вищевказаними процедурами встановлюється на основі взаємності.

Прим: У зв'язку з рішенням Генеральної дирекції Київської міської державної адміністрації по обслуговуванню іноземних дипломатичних представництв (ГДП) введеного в дію в березні 1997 року. Посольство та консульства України, згідно ноти Державного Департаменту США від 4.04.97 повинні сплачувати відповідні кошти за реєстрацію, зняття з реєстрації та перереєстрацію автомобілів.

Згідно існуючих правил, автомобілі дипломатичних місій та їх співробітників повинні відповідати спеціальним вимогам щодо страхування. Зокрема, «сумарний обсяг покриття збитків, заподіяних третій стороні повинен бути не менш ніж 300 000 дол.»³. Це положення є обов'язковим і на постійній основі контролюється відділом транспортних засобів Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами.

Отримання посвідчення водія співробітниками дипломатичних установ.

Характерною особливістю дипломатичного протоколу в США є процедура оформлення посвідчення водія та нагляд за дотриманням членами дипломатичного корпусу місцевих правил дорожнього руху. З 1 липня 1988 року всі співробітники дипломатичних установ та члени їх сімей, які збираються особисто керувати автомобілем на території США, повинні отримувати у відділі транспортних засобів посвідчення водія. Існуючі пра-

вила передбачають, що тільки посвідчення видане Державним Департаментом дає право на керування автомобілем на території США.

При наявності міжнародного посвідчення дипломати та члени їх сімей здають тест на перевірку зору, інші ж здають іспити у повному обсязі відповідно з місцевими вимогами.

Порушення правил дорожнього руху співробітниками дипломатичних установ.

За існуючою практикою всі співробітники та члени їх сімей повинні поважати та виконувати місцеві правила дорожнього руху. За порушення правил нараховуються штрафні бали, кількість яких залежить від серйозності кожного порушення.

Наприклад, за перевищення швидкості нараховується до 4 штрафних балів.

Нарахування більше 8 балів протягом двох років може привести до позбавлення прав на деякий час (наприклад на 1 рік), або до позбавлення права на управління автомобілем на території США взагалі.

Найбільш серйозним порушенням вважається управління автомобілем під дією алкоголю, або наркотиків. Це порушення у переважній більшості випадків призводить до позбавлення прав водія на весь час перебування дипломата в США.

Крім того, дипломати зобов'язуються сплачувати штрафи за порушення правил паркування автомобілів. Несплата цих штрафів унеможливує щорічну переєстрацію автомобіля і його використання.

Придбання, розміщення та звільнення від податків нерухомості дипломатичної установи.

Відповідно до Акту від 1982 року, Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами здійснює контроль за придбанням, продажем та орендою нерухомості дипломатичної установи на території США.

Згідно Інструкції по нерухомості для дипломатичних установ та міжнародних організацій (Foreign Missions and International Organizations Real Property Manual), спільно підготовленому Комісією з питань розвитку столиці, Державним Департаментом США та Урядом Федерального округу Колумбія, «дипломатичні установи у столиці США повинні розміщуватись тільки у Федеральному окрузі Колумбія

(Washington D.C.)»⁴.

Крім того, в самому окрузі Колумбія існують відповідні зони в яких дозволяється розміщення дипустанов. Подальша процедура вимагає також отримання згоди від муніципальних органів.

Обов'язковою вимогою є завчасне повідомлення, у вигляді дипломатичної ноти, про наміри придбання, продажу та оренди відповідного приміщення з боку дипломатичної установи. Це положення є також обов'язковим по відношенню до приміщень для співробітників дипломатичних місій.

Нерухомість, яка знаходиться у власності дипломатичних місій звільняється від податків на неї. Існує окрема процедура отримання такого звільнення в Управлінні по роботі з дипломатичними установами.

Звільнення дипломатичних установ та представництв при міжнародних організаціях від сплати мита (Office of Foreign Missions Custom Program).

Згідно статті 34 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року і відповідно до існуючих двосторонніх та багатосторонніх угод дипломатичні установи, консульства, представництва при міжнародних організаціях та їх співробітники звільняються від сплати митних платежів.

Однак, існують певні обмеження щодо категорій вантажу, який перетинає митний кордон США. Зокрема не дозволяється провозити окремі види рослин, тварин, продукції зробленої на Кубі, тощо.

В кожному окремому випадку необхідно представити до Управління по роботі з іноземними дипломатичними установами відповідну форму заяви для отримання дозволу на перетин кордону та звільнення від сплати мита.

Вантаж на адресу дипломатичної установи звичайно звільняється від перевірок та інспекцій, за винятком випадків, коли існує обгрунтована підозра щодо окремого вантажу.

Висновки та пропозиції:

Таким чином, практично всі основні аспекти діяльності дипломатичних установ, акредитованих в США, регулюються існуючими законодавчими актами, а контроль за їх виконанням та безпосередні контакти з дипломатичними місіями покладені на Управління протоколу та Управління по ро-

ПОСИЛАННЯ

¹ Буменок Б.І. Основи дипломатичної та консульської служби. - К., 1998. - С. 144, 153.

² Foreign Missions Reporter, Washington D.C. 1997 p. 2.

³ Handbook for Foreign Diplomatic and Career Consular Personnel in the United States, Washington D.C. 1991 p. 2-3, 4-8, 5-10, 6-20.

⁴ Foreign Missions and International Organizations Real Property Manual, Washington, D.C. 1987 p. 5.

боті з дипломатичними установами.

Вищевикладене засвідчує, що принцип взаємності дійсно є основним в діяльності цих управлінь, а структура та належність до Державного Департаменту дозволяє уряду США оперативно реагувати на будь-які зміни у відношенні до американських дипломатичних місій за кордоном і в повному обсязі захищати свої інтереси та інтереси її громадян в державі перебування.

Можна констатувати, що принцип взаємності необхідно застосовувати, на постійній основі, й у повсякденній діяльності МЗС України. Також, було б доцільним звернути увагу Управління по забезпеченню закордонних дипломатичних установ МЗС та Генеральної дирекції по обслуговуванню іноземних дипломатичних представництв (ГДП) Київської міської державної адміністрації на необхідність запитів в дипломатичну установу України щодо умов діяльності в країні перебування, в разі звернення дипломатичного представництва відповідної іноземної країни. Такий порядок може сприяти діяльності представництв України за кордоном і значно поліпшити виконання завдань, поставлених Міністерством закордонних справ України.